

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

ВЕРЕСЕНЬ 2021 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою на підставі
матеріалів, зібраних у вересні 2021 року

Перейти [тут](#) щоб ознайомитися
з щомісячними моніторинговими оглядами
КРИМСЬКОЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ ГРУПИ

Перейти [тут](#) щоб ознайомитися
з тематичними оглядами та статтями
КРИМСЬКОЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ ГРУПИ

ЗМІСТ

1. ВСТУП	3
2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА	4
Заборона тортур.....	4
Право на свободу та особисту недоторканність.....	4
Обшуки та затримання	4
Політично умотивоване кримінальне переслідування	7
«Справа 26 лютого».....	7
«Справа кримських мусульман».....	7
«Справа українських диверсантів»	8
Переслідування за звинуваченням у участі.....	8
у батальйоні ім. Н.Челебіджіхана	
Переслідування Свідків Єгови	8
Умови утримання в місцях несвободи	9
Свобода думки, совісті та релігії	9
Свобода висловлювання думки.....	9
Свобода зібрань та об'єднань	9
3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА	11
Конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни.....	11
<i>Призов осіб, котрі мешкають на окупованій території, ...</i>	<i>11</i>
<i>до збройних сил держави, що окупує, а також пропаганда</i>	
<i>служби у збройних силах</i>	

1 | ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем дотримання прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2

ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ЗАБОРОНА ТОРТУР

Вночі з 3 на 4 вересня співробітники ФСБ РФ після обшуку відвезли в невідомому напрямку **Асана** і **Азіза Ахтемових**. Співробітники ФСБ повідомили про їхнє місцезнаходження лише пізно ввечері 4 вересня. До цього часу затриманих незаконно вдержували в невідомій місцині. Затриманих позбавили права на захист, не допустивши до них адвокатів «за угодою». Адвокати змогли відвідати своїх підзахисних лише через 10 днів. Асан Ахтемов повідомив про те, що після викрадення його били, катували струмом, імітували розстріл. Торттури застосовувалися доти, доки він не погодився підписати документи зі свідченнями проти себе, підготовані співробітниками ФСБ¹. Азіз Ахтемов повідомив через свого адвоката, що його також катували електричним струмом². Наріман Джелялов кілька годин утримувався в умовах катування — з мішком на голові в невідомому приміщенні (докладніше в розділі «Обшуки і затримання»).

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ

ОБШУКИ ТА ЗАТРИМАННЯ

3 вересня о 6 ранку співробітники ФСБ РФ здійснили обшук у будинку **Ельдара Одаманова**. Після обшуку Ельдар Одаманов був вивезений у невідомому напрямку без пред'явлення обвинувачення «для проведення бесіди». З його будинку вилучили ноутбуки й мобільні телефони³. Біля 23:00 співробітники ФСБ вчинили обшук у будинку **Асана Ахтемова**. Слідчий, котрий проводив обшук, не назвався. Після обшуку було вилучено техніку, а Асана Ахтемова відвезли у невідомому напрямку⁴. 4 вересня близько 01:00 відбувся обшук у с. Первомайське в будинку **Азіза Ахтемова**. Після обшуку його увезли невідомо куди⁵. З 2 до 4 години ночі в Євпаторії після обшуку співробітниками ФСБ був вивезений в невідомому напрямку **Шевкет Усейінов**. Близько 08:00 4 вересня Заір Смедляєв повідомив, що обшук відбувається у **Нарімана Джелялова**, першого заступника голови Меджлісу кримськотатарського народу. Після обшуку його вивезли в невідомому напрямку «для проведення бесіди»⁶.

Причиною для обшуків ФСБ назвала пошкодження газопроводу в с. Перевальне 23 серпня 2021 року.

Під час проведення обшуків адвокатів не допустили до їхніх підзахисних. Адвокату Е.Авамилевій не дали можливості

¹ КПГ / Кримського татарина Асана Ахтемова жорстоко катували щ метою вибити свідчення, — адвокат <https://crimeahrg.org/uk/krimського-tatarina-asana-ahtemova-zhorstoko-katuvani-z-metoyu-vibiti-svidchennya-advokat/>

² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1494914574209327>

³ <https://www.facebook.com/safie.mamutova/posts/4555252337858747>

⁴ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=6017885314952239&id=100001924915540

⁵ <https://www.facebook.com/nariman.dzhelyal/posts/4471365156260643>

⁶ <https://www.facebook.com/zair.smedlya/posts/4266709943364141>

поїхати за автомобілем, в якому відвезли Нарімана Джелялова⁷. На місце вчинення обшуків співробітники ФСБ привезли своїх понятих. Обшуки відбувалися у порушення кримінально-процесуальних норм РФ, дії співробітників ФСБ підпадають під визначення насильницьких зникнень. Затриманим і їхнім родичам не повідомили, куди й в якому статусі везуть.

З 3 вересня адвокат Е. Курбедінов і дружина Ельдара Одаманова Сафіє Мамутова намагалися з'ясувати, де перебуває Ельдар Одаманов⁸. 4 вересня почалися пошуки інших затриманих. У цій ситуації управління ФСБ повідомило, що таких людей у них немає⁹.

4 вересня неподалік будівлі ФСБ у Сімферополі після 11:00 стали збиратися активісти й журналісти з метою з'ясувати місцезнаходження затриманих. Близько 17:00 поліція стала затримувати присутніх із застосуванням необґрунтованої фізичної сили. Затриманих розмістили в автобуси й відвезли до райвідділів МВС РФ в Сімферополі.

Затриманих утримували у відділеннях декілька годин, останні з них залишили РВВС після опівночі. На кожного був складений протокол за ст. 20.6.1 КпАП РФ (*Невиконання правил поведінки за надзвичайної ситуації чи загрози її виникнення*). Повідомлялося про 58 протоколів щодо присутніх. КПГ задокументувала 53 таких протоколи. Крім цього, щодо **Ескендера Ахтемова** (батько Азіза Ахтемова) й **Арсена Ахтемова** (брат Асана Ахтемова), крім протоколів за ст. 20.6.1 КпАП РФ, було складено протоколи за ст. 19.3 КпАП (*Невиконання вимоги співробітника поліції*) за відмову залишити територію поруч з управлінням ФСБ¹⁰. Їх

утримували в ІТТ, 6 вересня «суддя Київського районного суду Сімферополя» Денис Діденко засудив Ескендера Ахтемова до 10 діб адміністративного арешту, а «суддя» Антон Цикуренко засудив Арсена Ахтемова до 15 діб¹¹.

Пізно увечері 4 вересня стало відомо про те, що викрадені раніше 5 осіб перебувають у будівлі ФСБ в Сімферополі¹².

5 вересня адвокат Л. Геменджі спромоглася зустрітися з Ельдаром Одамановим. Він повідомив, що його дві доби тримали в невідомому місці, після чого випустили на вулицю разом з Шевкетом Усеїновим. Через 2 хвилини після цього на вулиці їх затримали співробітники поліції за ст. 19.3 КпАП РФ через відмову пред'явити паспорта, раніше вилучені у них співробітниками ФСБ¹³. 6 вересня «суддя Київського районного суду Сімферополя» Михайло Білоусов засудив Ельдара Одаманова до 15 діб, а «суддя» Віктор Крапко — Шевкета Усеїнова до 14 діб адміністративного арешту за ст. 19.3 КпАП.

6 вересня «суддя Київського районного суду Сімферополя» Віктор Крапко обрав Асану й Азізу Ахтемовим¹⁴ і Наріману Джелялу запобіжний захід у вигляді тримання під вартою до 4 листопада 2021 року¹⁵. Спочатку їх підозрювали за ст. 281 КК РФ (*Диверсія*), а Наріману Джелялову через ч. 5 ст. 33 КК РФ інкримінували пособництво в диверсії¹⁶. Пізніше слідство висунуло підозри за ч. 2 ст. 281 КК РФ (*Вчинення диверсії в складі організованої групи*) й ч. 4 ст. 222.1 КК РФ (*Незаконне придбання, передача, зберігання, перевезення, пересилання чи перенесення вибухових речовин*). Наріману Джелялову

⁷ КПГ / Пятьох крымских татар у Криму затримали співробітники ФСБ <https://crimeahrg.org/uk/pyatoh-krimskih-tatar-u-krimu-zatrimali-spivrobitniki-fsb/>

⁸ <https://www.facebook.com/watch/?v=1058045554964264>

⁹ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=6018367841570653&id=100001924915540

¹⁰ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1486563998377718>

¹¹ <https://www.facebook.com/crimeahrg/posts/2977054692580152>

¹² <https://www.facebook.com/lutfiye.zudiyeva/posts/10216970886939226>

¹³ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1488102741557177>

¹⁴ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1488611654839619>

¹⁵ <https://www.facebook.com/crimeahrg/posts/2977090575909897>

¹⁶ <https://www.facebook.com/crimeahrg/posts/2976389392646682>

тепер ставлять у провину не пособництво, але безпосередню участь в диверсії¹⁷.

7 вересня після обшуку в селищі Молодіжне був вивезений у невідомому напрямку **Ельдар Менсітов**. 8 вересня адвокат Р. Юнус повідомив, що Ельдара Менсітова о 21:00 випустили з будівлі ФСБ в Сімферополі¹⁸.

8 вересня адвокат Н. Полозов опублікував лист Нарімана Джеляла, де він повідомляє, що до 15:30 4 вересня його тримали в невідомому приміщенні в кайданках з мішком на голові. Вечором його доправили до будівлі ФСБ в Сімферополі, а вранці 5 вересня — до ІТТ¹⁹.

До Асана Ахтемова лише 13 вересня допустили незалежного адвоката А. Азаматова²⁰. Асан Ахтемов повідомив, що після викрадення його били, катували струмом, імітували розстріл доти, доки він не погодився надати свідчення проти себе, створені співробітниками ФСБ²¹.

Азіз Ахтемов зміг зустрітися з незалежним адвокатом лише 14 вересня²². Адвокат повідомив, що до Азіза Ахтемова теж застосовувалося катування струмом²³.

Записані фрагменти постановочних допитів Асана й Азіза Ахтемових широко транслювалися ФСБ через підконтрольні ЗМІ.

24 вересня «судді» «Верховного суду Республіки Крим» («ВС РК») Олексій Козирев і Нана Петюшева залишили чинним рішення про тримання під вартою братів Ахтемових²⁴.

Наріман Джелялов — перший заступник голови Меджлісу кримськотатарського народу, відомий громадський діяч Криму, котрий після визнання Меджлісу

«екстремістського організацією» в РФ не відмовився від своєї посади й публічно виступав проти окупації, а також висвітлював порушення прав людини в Криму, надаючи коментарі українським ЗМІ. 23 серпня Наріман Джелялов публічно брав участь у Саміті Кримської платформи в Києві. Тобто, того дня, коли буцімто сталася диверсія, його не було в Криму.

Правозахисні організації заявили про політичні мотиви переслідування²⁵. Незаконні методи слідства засвідчують фальсифікацію доказів у цій справі.

¹⁷ <https://www.facebook.com/nikolay.polofov/posts/4456775397721155>

¹⁸ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1490042434696541>

¹⁹ <https://www.facebook.com/nikolay.polofov/posts/4411004492298246>

²⁰ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=6065889060151864&id=100001924915540

²¹ КПГ / Кримського татарина Асана Ахтемова жорстко катували щ метою вибити свідчення, — адвокат <https://crimeahrg.org/uk/krimskogo-tatarina-asana-ahtemova-zhorstoko-katuvani-z-metoyu-vibiti-svidchennya-advokat/>

²² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1494681707565947>

²³ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1494914574209327>

²⁴ КПГ / Брати Ахтемови залишаються під вартою <https://crimeahrg.org/uk/brati-ahtemovi-zalishatsya-pid-vartoyu/>

²⁵ <https://crimeahrg.org/uk/terminova-zayava-pravozahisnih-organizacij-shhodo-vikradennya-narimana-dzhelyala-ta-inshih-krimskih-tatar-v-okupovanomu-krimu/>

ПОЛІТИЧНО УМОТИВОВАНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

Станом на кінець вересня **115** осіб перебувають у місцях позбавлення волі в рамках політично мотивованого й/чи релігійного кримінального переслідування. Ще **4** людей можуть бути також позбавлені свободи за політичними мотивами. Повний список опублікований на сайті КПГ²⁶. Окрім цього, **10** осіб перебувають під домашнім арештом.

«СПРАВА 26 ЛЮТОГО»

Фігурантів цієї справи звинувачують за ст. 212 КК РФ (*Масові заворушення*) за участь у проукраїнському мітингу 26 лютого 2014 року в Сімферополі біля парламенту АР Крим.

9 вересня 3-й апеляційний суд у м. Сочі залишив чинним заочний вирок щодо голови Меджлісу кримськотатарського народу **Рефата Чубарова** (6 років позбавлення волі) за організацію проукраїнського мітингу 26 лютого 2014 року в Сімферополі²⁷. Апеляційну скаргу розглядала суддя Альона Капоріна²⁸.

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

Фігурантів цієї справи звинувачують у причетності до ісламських організацій²⁹ або в пропаганді діяльності організацій, які в РФ визнані терористичними чи екстремістськими, але не є такими за законодавством України. Справи розглядаються з порушенням права на справедливий суд, основними доказами для суду є свідчення анонімних

свідків (багато хто з них — співробітники ФСБ РФ), досудові показання свідків, котрі у подальшому в суді заявляють, що такі свідчення дали під тиском, і лінгвістичні експертизи розмов обвинувачених мусульман. Докази, надані стороною захисту, зазвичай судді не беруть до розгляду.

У вересні загальна кількість мешканців Криму, позбавлених волі у «справі кримських мусульман», склала **79** осіб. Ще **5** осіб обмежені в пересуванні: **3** перебувають під наглядом й не в змозі залишити окуповану територію, **2** — під домашнім арештом.

1 вересня Південний окружний військовий суд (ПОВС) (суддя Олександр Генералов)³⁰ за клопотанням прокурора продовжив термін тримання під вартою **Акіму Бекірову, Сеїтвелі Сейтабдієву, Рустему Сейтхалілову, Ескендеру Сулейманову й Асану Янікову до 15 грудня 2021 року**³¹.

2 вересня «Севастопольський міський суд» залишив чинним рішення про тримання під вартою **Завура Абдуллаєва й Джеббара Бекірова до 11 жовтня**³². Справу розглядали «судді» Ігор Кожевников й Олена Єланська³³.

7 вересня ПОВС за клопотанням прокурора продовжив термін тримання під вартою **Вадиму Бектемірову до 15 грудня 2021 року**³⁴. Рішення ухвалив суддя Олексій Магомадов³⁵.

7 вересня «Севастопольський міський суд» залишив чинним рішення про тримання під вартою **Рустема Мурасова до 11 жовтня**³⁶. Рішення ухвалив «суддя» Ігор Кожевников³⁷.

²⁶ https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2021/10/prisoners_09_2021.pdf

²⁷ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1490524871314964>

²⁸ 3-й апеляційний суд / Справа 55-451/2021 https://3ap.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=09.09.2021

²⁹ У більшості випадків ця організація — «Хізб ут-Тахрір».

³⁰ ПОВС / Справа 1-50/2021 (1-148/2020;) https://yovs--ros.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=01.09.2021

³¹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1484844788549639>

³² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1486259151741536>

³³ «Севастопольський міський суд» / Справи 22К-707/2021, 22К-709/2021 https://gs--sev.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=02.09.2021

³⁴ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1489072734793511>

³⁵ ПОВС / Справа 1-76/2021 https://yovs--ros.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=07.09.2021

³⁶ <https://www.facebook.com/watch/?v=368209554946030>

³⁷ «Севастопольський міський суд» / Справа 22К-731/2021 https://gs--sev.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=07.09.2021

8 вересня «Севастопольський міський суд» залишив чинним рішення про тримання під вартою **Рустема Таїрова** до 11 жовтня³⁸. Рішення ухвалив «суддя» Ігор Кожевников³⁹.

9 вересня ПОВС продовжив на 3 місяці термін тримання під вартою **Джемлію Гафарову, Аліму Карімову, Сейрану Муртазі, Ерфану Османову й Сервету Газієву**. Сервет Газієв брав участь у слуханні через відеозв'язок з в'язничної лікарні після перенесеного мікроінсульту⁴⁰. Рішення ухвалив суддя Валерій Опанасенко⁴¹.

22 вересня «ВС РК» залишив чинним рішення про тримання під вартою **Раїфа Февзієва** до 10 жовтня 2021⁴². Справу розглядала «суддя» Петюшева⁴³.

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

На кінець вересня в ув'язненні перебувають **17** осіб, котрих ФСБ РФ під час затримання звинуватила «в підготовці диверсій, зберіганні зброї та шпигунстві». У цих справах зафіксовано незаконні методи ведення слідства й застосування тортур для отримання показань зізнання, порушення презумпції невинуватості, поширення ФСБ РФ через російські ЗМІ постановочних відео «зізнань».

16 вересня виїзна колегія 3-го апеляційного суду м. Сочі на чолі з суддею Оленою Капоріною залишила чинним вирок громадянину України **Івану Яцкіну** (11 років позбавлення волі в колонії суворого режиму)⁴⁴ за ст. 275 КК РФ (Державна зрада).

У вересні в «Сімферопольському районному суді» продовжилися після перерви засідання у справі журналіста **Владислава**

Єсипенка. Як громадський захисник був допущений митрополит Сімферопольський і Кримський Української православної церкви Климент.⁴⁵ Допити свідків сторони обвинувачення підтверджують позицію адвокатів про фальсифікацію доказів проти Єсипенка.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ЗВИНУВАЧЕННЯМ У УЧАСТІ У БАТАЛЬЙОНІ ІМ. Н. ЧЕЛЕБІДЖІХАНА

На кінець вересня за звинуваченням в участі у батальйоні імені Н.Челебіджіхана позбавлені волі **6 осіб**. Офіційною причиною переслідування обвинувачених в Криму за ч. 2 ст. 208 КК РФ є те, що вони не з'явилися добровітно у силові структури РФ і не заявили про свою участь у «кримськотатарською добровільному батальйоні імені Номана Челебіджіхана». Оголошеним слідством доказом діяльності батальйону проти інтересів РФ є інформація зі ЗМІ, що метою створення батальйону була деокупація Криму.

У «Київському районному суді Сімферополя» тривають слухання у справі **Гайде Різаєвої**, котру звинувачують за ст. 208 КК РФ. Різаєва зараз перебуває на підконтрольній Україні території і «суд» триває без її участі⁴⁶.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ СВІДКІВ ЄГОВИ

На кінець вересня 2021 року в рамках переслідування «Свідків Єгови» в Криму позбавлено волі **4** людини. Ще **10** обмежені в переміщенні: **8** — під домашнім арештом, **2** — під підпискою про невиїзд.

³⁸ <https://www.facebook.com/watch/?v=368209554946030>

³⁹ «Севастопольський міський суд» / Справа 22К-729/2021 https://gs--sev.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=08.09.2021

⁴⁰ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1490665227967595>

⁴¹ ПОВС / Справа 1-51/2021 (1-149/2020); https://yovs--ros.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=09.09.2021

⁴² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1499734387060679>

⁴³ «ВС РК» / Справа 22К-2921/2021 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=22.09.2021

⁴⁴ КПГ / Вирок громадянину України Івану Яцкіну залишили без змін <https://crimeahrg.org/uk/virok-gromadyaninu-ukra%20ni-ivanu-yaczkinu-zalishili-bez-zmin/>

⁴⁵ <https://crimeahrg.org/ru/mitropolit-kliment-stal-obshhestvennym-zashhitnikom-vladislava-esipenko/>

⁴⁶ <https://www.facebook.com/crimeahrg/posts/2987303904888564>

УМОВИ УТРИМАННЯ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

7 вересня адміністрація ВК-2 у м. Салават (РФ) перевела **Теймура Абдуллаєва** до ШІЗО. Його попередній термін перебування в ШІЗО добіг кінця 4 вересня⁴⁷. З березня 2020 року Теймур Абдуллаєв практично безперервно знаходиться в ШІЗО. 27 вересня його знову помістили до ШІЗО⁴⁸. З 6 до 16 вересня в ШІЗО тієї ж колонії перебував **Муслім Алієв**⁴⁹.

Адвокат Е. Смедляєв повідомив, що працівники міжобласної туберкульозної лікарні у Ростові-на-Дону (МОТБ-19) побили **Сервета Газієва**, котрий перебуває там на лікуванні після мікроінсульту, й силоміць обстригли йому бороду⁵⁰.

СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ ТА РЕЛІГІЇ

У вересні в Криму було ухвалено 2 нових постанови про штрафи за ст. 5.26 КпАП РФ (*Порушення законодавства про свободу совісті, свободу віросповідань і релігійні об'єднання*): щодо «Церкви Християн Віри Євангельської» п'ятидесятників «**Нове Життя**» і керівника «Християн Віри Євангельської міста Ялта» **Едгара Бабаяна**. Обидва штрафи — в розмірі 30 000 рублів.

Усього на кінець вересня КПГ зафіксувала **132** провадження за ст. 5.26 КпАП РФ, переданих до «судів» Криму. Загальна сума штрафів за цими провадженнями — **1 803 500** рублів.

СВОБОДА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМКИ

4 вересня під час масових затримань у Сімферополі на бульварі Франка⁵¹ було затримано щонайменше четверо журналістів

і блогерів (**Владлен Сейдалієв**, **Ролан Османов**, **Нурі Абдурашитов** і **Айдер Кадиров**), котрі знаходилися там з метою висвітлення подій. Їх разом з іншими затриманими відвезли до відділення поліції, де на них склали протоколи за ст. 20.6.1 КпАП РФ (*Невиконання правил поведінки за надзвичайної ситуації чи загрози її виникнення*). Владлена Сейдалієва затримали поблизу будівлі РВВС «Центральний» саме за здійснення відеофільмування в громадському місці⁵².

Моніторинг радіомовлення, здійснений КПГ у вересні на півночі Криму, засвідчив, що українське мовлення доступне в **5** населених пунктах з **19** (в червні було 8 з 19, в березні — 13 з 19)⁵³.

Моніторинг доступу до сайтів, здійснений КПГ у вересні, продемонстрував, що **14** провайдерів у 13 населених пунктах цілком блокують **9** інформаційних сайтів, а 19 сайтів доступні лише в одного провайдера зі списку моніторингу⁵⁴.

СВОБОДА ЗІБРАНЬ ТА ОБ'ЄДНАНЬ

4 вересня за час з 17:00 до 18:00 у Сімферополі на бульварі Франка навпроти будівлі управління ФСБ РФ в Криму співробітники поліції, Росгвардії та ОМОН (ЗМОП) затримали родичів фігурантів «справи Нарімана Джелялова» й активістів, котрі там перебували з метою дізнатися про місцезнаходження 5 викрадених напередодні кримських татар (фігурантів «справи Нарімана Джелялова»).

КПГ має інформацію про щонайменше **53** затриманих в районі управління ФСБ. Їх доправили до «Залізничного» й «Центрального» РВВС, де вони перебували впродовж 4–7 годин, чекаючи на складання адміні-

⁴⁷ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1011187536304336&id=100022392969328

⁴⁸ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1023054541784302&id=100022392969328

⁴⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1503069430060508>

⁵⁰ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1504609299906521>

⁵¹ Детальніше про затримання у розділі

⁵² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1496143374086447>

⁵³ КПГ / На півночі Криму знову посилили блокування сигналу українських FM-станцій <https://crimeahrg.org/uk/na-pivnochi-krimu-znovu-posilili-blokuvannya-signalu-ukra%27nskih-fm-stancij/>

⁵⁴ КПГ / У Криму цілком блокують 9 інформаційних сайтів: новий моніторинг КПГ <https://crimeahrg.org/uk/u-krimu-czilkom-blokuyut-9-informacijnih-sajtiv-novij-monitoring-kpg/>

стративних протоколів за ст. 20.6.1 КпАП РФ. Місцеві жителі була затримані за участь у мирному стихійному зібранні.

Двох родичів фігурантів «справи Нарімана Джелялова» (Ескендера й Арсена Ахтемових) залишили в ІТТ, тому що їх звинуватили в порушенні ст. 19.3 КпАП РФ (*Непоко́ра розпорядженню співробітника поліції*) за те, що вони не залишили місце проведення зібрання. Їм призначили відповідно 15 і 10 діб адмінарешту. На кінець вересня КПГ зафіксувала 31 постанову про призначення покарання за ст. 20.6.1 КпАП РФ у формі штрафів розміром від 5 000 до 30 000 рублів щодо учасників зібрання 4 вересня. Лише одне провадження було припинено через відсутність складу правопорушення.

Зібрання було мирним і таким, що виникло стихійно, тому що люди прибули на бульвар Франка самостійно, без попереднього узгодження між собою. Зібрання стало реакцією на викрадення співробітниками ФСБ РФ п'ятеро кримських татар у «справі Нарімана Джелялова». Більш того, переслідування учасників за порушення «антиковідних» обмежень є необґрунтованим, оскільки вони були в масках і на значній відстані один від одного. Почасті затриманих під час затримання не було на бульварі Франка чи вони знаходилися в автомобілі.

Розгляд адміністративних справ проти учасників зібрання в «Київському районному суді» відбувається з порушенням стандартів справедливого судового розгляду. Судді, власне, взяли на себе функції обвинувача, а клопотання захисту про запрошення на допит співробітників поліції, котрі склали протоколи, запрошення інших свідків і долучення доказів на підтвердження необґрунтованості обвинувачення суддями відхиляються.

Як-от, на слуханні у справі Шевкета Кайбуллаєва суддя Віра Серікова проіг-

норувала той факт, що Кайбуллаєв був затриманий після 18:00 у мікроавтобусі ще з 6 іншими людьми, котрі в змозі це підтвердити. Суддя визнала доведеним, що Кайбуллаєва затримали о 16:50 як учасника масового заходу поблизу будівлі ФСБ і оштрафувала його на 5 000 рублів.

Суддя Михайло Білоусов не дав слова стороні захисту й оштрафував на 30 000 рублів журналіста **Владлена Сейдалієва** за участь у зібранні на бульварі Франка. До того ж, суддя проігнорував той факт, що Сейдалієв був затриманий під РВВС «Центральний» — в іншій частині міста, а відеозапис, який підтверджує це, відмовився долучати до матеріалів справи⁵⁵.

Щонайменше дві справи розглядалися без обвинуваченого чи представників його захисту — справи **Куртсеїта Абдуллаєва**⁵⁶ й **Рамазана Сусанова**⁵⁷.

Окрім того, затримання того дня відбувалися з використанням дискримінаційної практики: поліції затримувала людей з «кримськотатарською зовнішністю». За цим принципом було затримано навіть тих, хто не брав участь в зборах, а лише проходив повз місце подій (*громадське місце*).

Детальний огляд порушень прав людини під час затримання і переслідування учасників подій 4 вересня опублікований на сайті КПГ⁵⁸.

⁵⁵ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1496143374086447>

⁵⁶ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1033476437412072&id=100022491759799

⁵⁷ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1501354640231987>

⁵⁸ <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2021/10/4-e-sentyabrya-1.pdf>

3 | ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

КОНВЕНЦІЯ (IV) ПРО ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ПРИЗОВ ОСІБ, КОТРІ МЕШКАЮТЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ, ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ ДЕРЖАВИ, ЩО ОКУПУЄ, А ТАКОЖ ПРОПАГАНДА СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

У вересні КПГ зафіксувала **9** нових кримінальних справ щодо жителів Криму за ст. 328 КК РФ (*Ухилення від служби в Збройних силах РФ*) і **15** нових вироків, ухвалених за ст. 328 КК РФ. На кінець вересня КПГ зафіксувала за весь період окупації **267** кримінальних справ за ухилення від служби в ЗС РФ, переданих на розгляд до «судів» Криму. За **248** з них вже винесено вирoki, ще **19** перебувають на стадії розгляду.

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координатор Кримської правозахисної групи;

Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.